

УСТУП. АГУЛЬНЫЯ ЗЬВЕСТКІ

«Калі ў мове ёсьць слова, значыцца, існуе й зьява, азначаная гэтым словам» – такога філізофскага прынцыпу няўхільна прытрымліваюцца аўтары гэтае кнігі – першага ў Беларусі навуковага дасьледваньня арэалаў і ладу існаваньня звышнатуральных ды замагільных істотаў. Бадай што кожны ў сваім жыцьці сутыкаўся з такімі, але лягчэй перахрысьціцца, працерці вочы й не паверыць. А між тым шмат якія таямнічыя здарэньні, жахлівыя злачынствы, дый проста паталягічны ідыятызм учынкаў знаходзяць тлумачэньне, калі зірнуць на сьвет зьлёгка прымружаным вокам, так, як глядзяць годныя веры сьведкі, чые праўдзіва распаведзеньня гісторыі сабраныя й клясыфікаваныя ў гэтае кнізе.

Ну, скажыце, чаму дагэтуль несправядліва не даюць веры тым, хто найчасьцей кантактуе са зданямі й пачварамі: наркаманам, таксікаманам, закаханым, нацыяналістам, алкаголікам ды рабаўнікам магілаў? Вам трэба займець сьведчаньні больш сур'ёзных людзей? А дзе ж іх возьмеш, калі законапастухмяныя грамадзяне, ды яшчэ цьвярозыя й неачмурэлыя, ніколі без дайпрычыны не пацягнуцца поначы на закінутыя могілкі, у трупярню, на скрыжаваньне дарог, у разбураны й запаскуджаны касьцёл... Цяпер жа, дзякуючы намаганьням патрыётаў ды іншых антыграмадзкіх элемэнтаў, нарэшце аднаўляецца вера ў надзвычайнае.

Таму прымружце вочы і вы, як станеце чытаць гэтую кнігу. Для вашае зручнасьці як і ў акадэмічнай біялёгіі, здані й пачвары маюць сваю клясыфікацыю: віды, падвіды, атрады, клясы...

I. МОГІЛКАВЫЯ ІСТОТЫ

Вупар

Гэтая пачвара вядзецца па ўсёй тэрыторыі краіны, і паўсюль мае аднолькавы выгляд. Праўда, апошнім часам некаторыя відавочцы сьцьвярджаюць, што сутыкаліся ў Чарнобыльскае зоне з Вупарамі-мутантамі. Калі не зважаць на гэтую акалічнасьць, а да яе мы вернемся пазьней, Вупар Звычайны мае наступны выгляд і характар:

Выглядае нармалёвым мерцэвьяком трохчатырохгтыднёвае даўніны — зь зялёнымі плямамі па ўсім целе, калі гэта мужчына — глядзіцца няголеным. Іклы прыкладна ўдвая даўжэйшыя за разцы; яны насоўваюцца на ніжнюю губу. Адрозьніваюць вупара ад жывога чалавека так: адразаюць яму галаву — чалавек пасля маўчыць, а вупар адразу пачынае ляяцца. Характар у вупараў вельмі агрэсіўны й непрадказальны, што відаць з пратаколя, складзенага малодшым сяржантам Ж. сталічнага пастарунка міліцыі са словаў аднаго пацярпелага. У ім падавалася наступнае:

«Дзяжурны сантэхнік Хведар Т. вяртаўся з другой зьмены. На вуліцы Міколы Гусоўскага ў раёне Кальварыйскіх могілак яго пераняў нейкі дзіўнаваты фацэт з пустым эмалёвым вядром у руцэ й прапанаваў выпіць. Хведар, натуральна, пагадзіўся. Незнаёмец запэўніў, нібыта ведае хату, дзе можна ўзяць сьпіртнога. З думкаю, што яны кіруюцца да звычайнай самагоншчыцы па бімбэр, рабочы

падаўся сьледам за незнаёмцам. Фацэт старанна абмінаў сядзібы, на брамах якіх былі прыбітыя крыжы. Нарэшце ён спыніўся перад домам з чырвонай пяціканцовай зоркай і, папрасіўшы Хведара счакаць, зайшоў. Празь нейкі час фацэт вярнуўся, згінаючыся пад цяжарам поўнага вядра. Хаўрусьнікі прыпыніліся каля аўтаматаў з газіраванаю вадою, і фацэт разьліў прынесенае пітво зь вядра па шклянках. У сьвятле поўні Хведар заўважыў — ў ягонае шклянцы цёплая кроў і катэгарычна адмовіўся піць. Фацэт спачатку спрабаваў запэўніць Хведара Т, што гэта проста вельмі свежае, яшчэ неастылае піва, а потым, угневаўшыся, надзеў яму вядро на галаву. Непрыгомнага акрываўленага сантэхніка зь вядром на галаве падабраў на патрульнае машыне пастарунковы міліцыянт. Спецыяльнае падразьдзяленьне, пасланае ў дом пад чырвонай зоркай, знайшло там абяскроўлены труп гаспадара — вэтэрана ўзброеных сілаў. Па свежых сьлядох міліцыянты злавілі й фацэта-вупара: ім аказалася асоба каўкаскай нацыянальнасьці, як высьветлілася на допыце — гомасэксуаліст. Каўказец заняджыў на вупарызм даволі нячастым для гэтай хваробы полавым шляхам — разрыў свежую магілу й згвалціў хлопчыка-нябожчыка».

Калі тэхналёгія абароны ад Вупара Звычайнага мае даўнія традыцыі й выдатна распрацаваная, то чарнобыльскага Вупара-Мутанта не стрымаюць ні часнычны дух, ні сьвятая вада, ні срэбная куля, пазначаная крыжом. Гэтая пачвара падлягае хіба што дэзактывацыі.

Найбольшую небясьпеку ўяўляюць зь сябе Вупарыжанчыны, якія нахабна дзейнічаюць па рэстарациях, барах і гатэлях пад выглядам прастыгутах. За невялікую плату яны згаджаюцца заняцца аральным сэксам, пасля чаго разьмілаванаму й страціўшаму пільнасьць кліэнту адкусваюць геніталіі — так зручней высмоктваць кроў. Але адрозьніць іх ад сапраўдных прастыгутах няцяжка — яны вельмі халодныя на дотык. Калі якая надзвычай халодная паненка кажа вам, што проста зьмерзла, стоячы на вуліцы, прымусьце яе змыць касьметыку, і пад ёю абавязкова праявіцца зьлёненыя трупныя плямы.

Фосфарны Слуп

Гэтая здань вядзецца пераважна на закінутых могілках ды цвінгарох і ніколі не пакідае іх тэрыторыі. Уяўляе зь сябе паўпразрысты зеленкаваты газавы слуп, што сьвеціцца зь сярэдзіны. Праўда, найбольш зацятыя знаўцы сьцьвярджаюць, што на Маскоўскіх могілках горада Менска сустакаюцца слупы злавесна-чырвонага колеру, пераважна над магіламі вэтэранаў партыі й камуністычнага будаўніцтва. Слуп зьяўляецца над капцом апоўначы й зьнікае зь першымі промнямі сонца. Многія таямнічыя забойствы й зьнікненьні аматараў начных шпацыраў па могілках мажліва выглумачыць, калі прыняць пад увагу існаваньне гэтае маладасьледаванай зьявы. Мала хто застаўся жывым пасля сустрэчы з падобнай жудаснай зданьню, а таму інфармацыя, пададзеная рэдкімі ацалелымі

сьведкамі, ўдвая каштоўная.

Вось, напрыклад, што здарылася са студэнтам сталічнае Акадэміі торфу кангалезцам Дж.:

Цемнаскуры госьць бавіў вольны час у бліжэйшае ад інтэрнату рэстарачыі «Палесьсе», дзе й пазнаёміўся з прывабнай трынаццацігадовай паненкай П. Пасьля закрыцьця рэстарачыі яны доўга шукалі цёмнага, прыдатнага для мілаваньня мейсца. Пасьля працяглых пошукаў студэнт і паненка нарэшце апынуліся на Ўсходніх могілках, каля капца нядаўна памерлага намэнклятурнага паэта К. Пад час мілаваньня ўвагу афрыканца прывабіў зьзяньнем лаўровы вянок на помніку, зроблены зь нержавеючай сталі, які сваім бляскам, пэўна, нагадаў яму далёкую радзіму. Дж. пацягнуўся да яго, але пры спробе завалодаць рытуальнай уласнасьцю нябожчыка над капцом узьняўся жahlівы Слуп і стаў душыць рабаўніка. Знаходлівая паненка не разгубілася й пстрыкнула запальнічкай. Слуп згарэў дарэшты. Моцна пацярпелага студэнта-замежніка завезьлі ў апёкавы цэнтр. Дактары рабілі што маглі, але ў сховішчы скуры не знайшлося матэрыялу патрэбнага адценьня, і небараку давялося перасадзіць скуру белага чалавека. Знаходлівую дзяўчыну ўзнагародзілі мэдалём «За ратаваньне на могілках». З гэтай гісторыі вынікае, што полавыя зносіны пры сьвятле ды ў людных мейсцах часам куды больш бяспечныя, чым у цемры.

Мярцьвяк-пажадлівец

Гэткая пачвара была зафіксаваная пакуль што ў адзінкавым экзэмпляры, але няма пэўнасьці, што падобныя зьяўленьні не атрымаюць працягу. Мярцэвьяк-пажадлівец — паталёгія ў замагільным сьвеце, выкліканая антыгуманнай тэхналёгіяй пахаваньня — крэмацыяй.

Жахлівая гісторыя здарылася ў 1994 годзе на Паўднёвых могілках сталіцы...

Сталічны крэматорый перайшоў на новую форму абслугоўваньня кліентаў. Калі раней нябожчыкаў спальвалі ў прысутнасьці заказчыка й аддавалі слоік з попелам на рукі ў той жа дзень, то цяпер, у сувязі з недапастаўкамі газу з Расеі, печка крэматорыя працуе раз на дэкаду. З гэтае прычыны нябожчыкам даводзіцца чакаць у лядоўні, покуль іх не набярэцца ладная кампанія.

Якраз на зьмену квадры месяца памёр вядомы ў горадзе сьляпы масажыст. Пры жыцьці ён набыў папулярнасьць тым, што спакушаў кліэнтак сотнямі, бо выдатна ведаў эрагенныя пункты на жаночым целе й наўмысна іх раздражняў. Жонка, прагнучы адпомсьціць юрліўцу, вырашыла ня толькі спаліць мужа-нябожчыка ў крэматорый, але й дзеля большай ганьбы ўзяць труну й гарнітур напакат. Пасьля ўрачыстага разьвітаньня ў рытуальнае залі крэматорыя нябожчыка выкінулі з труны, садралі гарнітур ды паклалі ў лядоўню.

Далей падзеі разгортваліся наступным чынам. Калі па графіку ў крэматорый падалі газ, качагары спахапіліся, што за тыдзень нябожчык-масажыст зьнік, але палічылі здарэньне занадта дробным, каб паведамляць пра яго

начальству. Нястачу попелу яны замаскавалі, падзяліўшы па слоіках рэшткі іншых нябожчыкаў. Але праз каторы час каля сьцяны калюмбарыя аказалася згвалтаванай адна маладая ўдава, якая кленчыла перад мейсцам пахаваньня свайго мужа. Яна нават не пабачыла самога гвалтаўніка, бо той падкраўся ззаду, а палавы акт быў настолькі пралангаваным, што ўдава пасьпела страціць прыгомнасьць. Такім жа чынам на працягу месяца былі згвалтаваньня ледзь ня ўсе ўдовы, якія мелі неасьцярожнасьць прыходзіць у калюмбарый на прысьмерку. Ніхто ня мог даць рады гвалтаўніку. Міліцыя зьбілася з ног, перабіраючы сваю картатэку.

Але ўвагу маладога стажора з аддзела крымінальнага вышуку прыцягнула адна акалічнасьць — сярод згвалтаваных не знайшлося ўдавы масажыста. Рьзкуючы многім, практыкант пераапрунуўся ў жаночую вопратку і, павязаўшы жалобную хустку, выправіўся на зьмярканьні ў калюмбарый і ўкленчыў перад сьцяною.

Чакаць давялося нядоўта — як толькі практыкант заўважыў за сваёй сьпіною цень несумненна ўзбуджанага мужчыны, то кінуўся на таго. На лямант прыбеглі качагары й адразу ж пазналі ў гвалтаўніку зьніклага нябожчыка. Нягледзячы на пратэсты практыканта з аддзелу крымінальнага вышуку, справядліва разьюшанья качагары закінулі пачвару ў печ і спалілі на попел.

Гэтае здарэньне яшчэ раз даводзіць, што не дасьледаваўшы шкодных наступстваў новых формаў рытуальнага абслугоўваньня насельніцтва, нельга іх

неабдуманая ўводзіць ва ўжытак.

Трупныя прэпараты

Гэта — таксама нядаўняя зьява ў пачварным могілкавым сьвеце. У ранейшыя часы, калі людзей хавалі без абавязковага паталагаанатамічнага дасьледваньня, яе папросту не маглі існаваць. Зьяву гэтую спарадзіла несумленнасьць медыкаў, якія, карыстаючыся службовым становішчам, аддаюць сваякам для пахаваньня не ўсяго нябожчыка, а адразаючы некаторыя часткі целаў мерцьвякоў, пакідаюць іх сабе для навуковых гульніяў і дурных жартаў.

Крывавае трагедыя адбылася ў адным гарадзенскім шпіталі: малады спецыяліст, супрацоўнік трупярні, адрэзаў і ўзяў на выходныя дні пагуляць дзецям руку нядаўна памёрлага піяніста. Лекар вярнуўся дахаты позна ўвечары і, загарнуўшы руку ў сьвежы нумар «Пагоні», паклаў яе на гаўбец, але забыўся зашпіліць дзьверы на шпінгалет. Уначы суседзяў пабудзіў дзікі ляманг, але неўзабаве ўсё сьціхла. Калі раніцою пасья шматлікіх званкоў у дзьверы суседзі не змаглі патрапіць у кватэру да медыка, яны высадзілі дзьверы ды ўбачылі жудасную карціну: уся сям'я лекара загінула, крывя заліла шпалеры, фіранкі й нават столь, а вантробы членаў сям'і зьвісалі з жырандоляў. Ніхто ня мог даць рацыянальнага вытлумачэньня гэтае трагедыі, але калегі загінулага бажыліся, што рука піяніста празь некаторы час зноў аказалася на сваім мейсцы — каля трупа.

Падобныя выпадкі здараліся ў многіх гарадох і мястэчках, але кожнага разу забойцамі выступалі розныя, часамі самыя нечаканыя, органы.

Гэтыя гісторыі сьведчаць, што зьявага мерцьвяка часам каштуе крыўдзіцелю значна даражэй, чым зьявага жывога.

II. ВОДНЫЯ ІСТОТЫ

Калі раней мы разглядалі могілкавых зданяў і пачвараў з іх досыць спэцыфічным арэалам існаваньня, то, як ведае дасьведчаны чыгач, Беларусь – гэта ня толькі цвінтары, капцы, Курапаты, калюмбарыі ды іншыя мейсцы пахаваньня нябожчыкаў. Значную тэрыторыю нашае Бацькаўшчыны займае водная прастора. І калі для паспалітага люду, пісаў той, гэта – проста мейсца адпачынку й зьняцьця нэрвовых стрэсаў, то для пачваразнаўцаў вада перш за ўсё – асяродак існаваньня зльдухаў. У 60-70-я гады водныя істоты, праўда, моцна пацярпелі ад самых страшных ворагаў беларускага й паляшукскага народаў – меліяратараў, якія пад выглядам пашырэння пасеваў і пашаў праводзілі сапраўдны генацыд нячысыцікаў – пазбаўленьня шчырае веры, марыянэтчныя БССРаўскія ўлады рукамі сваіх янычараў-меліяратараў змагаліся ня толькі з Богам, але і з Д'яблам. Да таго ж дадалася сістэматычнае забруджваньне рэкаў і вазёраў выкідамі вытворчасьці. Але цяпер, у сувязі з заняпадам прамысловасьці экалягічнае становішча значна палепшаецца, і пачвары-эмігранты нават вяртаюцца на сваю гістарычную радзіму. А таму аматарам воднага турызму варта азнаёміцца з найбольш распаўсюджанымі істотамі гэтае клясы.